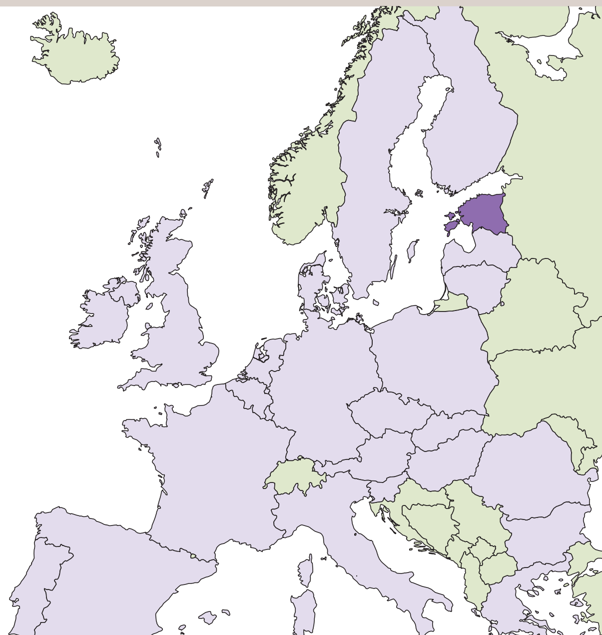
eesti statistika

EESTI. ARVE JA FAKTE 2011

Sisukord

1 Eesti Vabariik

Rahvaarv	1 323 000
Pindala	45 227 km^2
Rahaühik	euro
Pealinn	Tallinn
Haldusjaotus	15 maakonda, 226 omavalitsuslikku haldusüksust, sh 33 linna ja 193 valda
Saarte arv	1521
Suurimad saared	Saaremaa, 2671 km^2 Hiiumaa, 989 km^2 Muhu, 198 km^2
Pikimad jõed	Võhandu, 162 km Pärnu, 144 Põltsamaa, 135 km
Suurimad järved	Peipsi, 3555 km^2 (Eestile kuuluv osa 1529 km^2) Võrtsjärv, 271 km^2
Kõrgeim punkt	Suur Munamägi, 318 m
Õhutemperatuur	Aastakeskmine +5,1 °C, jaanuaris -11,4 °C, juulis +22 °C (2010)

Eesti Vabariik on parlamentaarne vabariik. Riigipea on president, kes valitakse ametisse viieks aastaks. Praegune president on Toomas Hendrik Ilves.

Eesti seadusandlik kogu on Riigikogu, ühekojaline parlament, kelle 101 liiget valitakse ametisse neljaks aastaks. Riigikogu uus, XII koosseis valiti 6. märtsil 2011.

Eesti Vabariik kuulutati välja 24. veebruaril 1918. Sama aasta novembris algas Vabadussõda, mis lõppes 2. veebruaril 1920 Tartu rahulepingu allakirjutamisega. Rahulepinguga tunnustas Nõukogude Venemaa Eesti Vabariigi iseseisvust. 22. septembril 1921 sai Eesti Rahvasteliidu liikmeks.

Teise maailmasõja käigus kaotas Eesti iseseisvuse. Esmalt okupeeris Eestit Nõukogude Liit (1940–1941), seejärel Saksamaa (1941–1944). 1944. aasta sügisel liideti Eesti ligi 50 aastaks Nõukogude Liiduga. Aastakümneid kestnud okupatsiooniperiood päädis laulva revolutsiooniga 1988. aastal ning iseseisvuse taastamisega 20. augustil 1991.

Eesti Vabariik on ÜRO liige alates 17. septembrist 1991, NATO liige alates 29. märtsist 2004 ja Euroopa Liidu liige alates 1. maist 2004. Alates 9. detsembrist 2010 on Eesti Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) täisliige.

Eesti võttis 1. jaanuarist 2011 kasutusele euro. Sellega sai Eestist Euroopa Liidu 17. liikmesriik, kus on kasutusel ühisraha euro.

Eesti riigikeel on eesti keel. Rahvuslipp on sinimustvalge trikoloor.

Eesti rahvuslill on rukkilill, rahvuslind suitsupääsuke ja rahvuskivi paekivi.

Eesti riigivapil on kolme sinise lõvi kujutis kuldsel kilbil.

2 Loodus

Tänu hõredale asustusele on Eestis säilinud palju looduslikult mitmekesiseid maastikke ja elupaiku. Loodusehuviline leiab siit metsamassiive, soomaastikke, looduslikke heinamaid, rannikumadalikke, väikejärvi ja -jõgesid.

Mets on Eesti suurim rikkus nii looduslikus, kultuurilises kui ka majanduslikus mõttes. Metsaga on kaetud 48% Eesti territooriumist. Puistute all on 2 miljonit hektarit maad, kus valdavad on männikud ja kaasikud (vastavalt 35% ja 31% puistutest). Eesti on Euroopa üks metsasemaid riike, olles vastava näitajaga Soome, Rootsi ja Sloveenia järel neljandal kohal. Kui 2000. aastal ületas raiemaht 10% metsa aastase juurdekasvu, siis nüüd on raie aasta-aastalt vähenenud ning 2008. aastal hõlmas see veidi alla poole (49%) aastasest puistute juurdekasvust. 2008. aastal raiuti 5,9 miljonit kuupmeetrit puitu kokku 49 800 hektariselt alalt. Metsamajanduses on oluline ka metsa uuendamine. Viimastel aastatel on metsa istutatud ja külvatud ligikaudu 7000 hektarit aastas.

Veidi alla viiendiku (18%) Eesti maismaast on võetud looduskaitse alla. Näiteks 2009. aasta 31. detsembri seisuga oli Eestis kokku 3543 kaitstavat loodus-objekti. Nendest 5 on rahvuspargid (Lahemaa, Matsalu, Vilsandi, Karula ja Soomaa), 131 looduskaitsealad, 148 maastikukaitsealad.

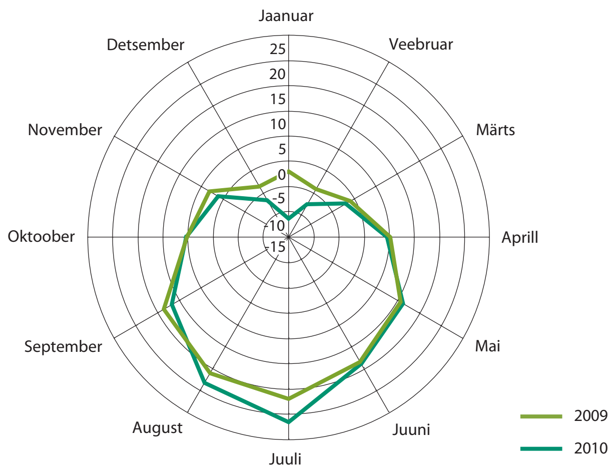
Keskkonnaseisundit mõjutab keskkonnasurve suurus. Kõige ulatuslikum keskkonnasurve Eestis tuleneb põlevkivienergeetikast ja põlevkiviõli tootmisest, mis on mahuka ressursikasutusega ja kus tekib palju heitmeid. 2009. aastal kaevandati maapõuest 12,6 miljonit tonni põlevkivi. Põlevkivienergeetikaga on seotud ka rohke veevõtt: jahutusvett kulus 2009. aastal miljard kuupmeetrit, karjääri- ja kaevandusvett 258 miljonit kuupmeetrit.

Metsavaru ja uuendamine, 2009[a]

	KOKKU	Männikud	Kaasikud	Kuusikud
Puistute pindala, tuhat ha	2 074	720	639	328
Puistute üldvaru, tuhat m^3	452 064	175 063	116 181	78 103
Puistute keskmine hektarivaru, m^3/ha	218	243	182	238
Puistute aastane juurdekasv, tuhat m^3	12 100	3 560	3 150	2 760
Metsaistutus[b], tuhat ha	6,0	1,0	0,5	4,4

[a] Metsavaru metsainventuuri (SMI) andmetel
[b] Metsateatiste andmetel

Keskmine õhutemperatuur, 2009–2010
(°C)

3 Rahvastik

Eestis elas 2010. aasta 1. jaanuaril 1,32 miljonit inimest. Ainult kolm Euroopa Liidu liikmesriiki on Eestist väiksema rahvaarvuga: Küpros, Luksemburg ja Malta. Eesti rahvaarv on 14 korda väiksem kui keskmine EL-i liikmesriigi rahvaarv.

Eesti on hõreda asustusega maa, kus ühel ruutkilomeetril elab ligikaudu 31 inimest. Euroopa Liidus on hõredamalt asustatud vaid Rootsi ja Soome. Ligikaudu 41% rahvastikust elab pealinna Tallinna piirkonnas ning igal aastal suureneb selle ala elanike osatähtsus kogu rahvastikus 0,4 protsendipunkti võrra.

Eesti rahvastik väheneb. Tänu sündide arvu suurenemisele ja surmade arvu vähenemisele (viimase mõju oli 2009. aastal isegi tugevam) on nähtus aeglustunud. 2009. aastal oli loomulik iive negatiivne: rahvaarv vähenes 318 inimese võrra. Aastatel 2008–2009 oli Eestis elavate eestlaste loomulik iive positiivne. Mõlemad näitajad, nii eestlaste kui ka kogu rahva iive olid viimati positiivsed 1990. aastal. 2005. aastast alates on sündimuse üldkordaja Eestis olnud kõrgem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Summaarne sündimuskordaja oli 2009. aastal 1,6, mis on enam-vähem EL-i keskmine.

Eestist väljarändavate inimeste hulk on suurem kui Eestisse sisserändavate inimeste hulk. Sisseränne on sel sajandil aasta-aastalt kasvanud, enamasti tullakse Soomest ja Venemaalt. Väljaränne on aastate lõikes olnud ebaühtlane, peamise sihtkohariigina on püsinud Soome. Aastatel 2000–2009 vähenes Eesti rahvastik migratsiooni tõttu 1,3%.

Eesti rahvastiku vanuskoosseis on muutumas. Demograafiline tööturusurve-indeks Eestis kahaneb ja on langenud alla ühe, mis tähendab, et lähitulevikus väljub tööjõuturult rohkem inimesi, kui sinna siseneb. 2010. aastal oli tööturusurveindeks 0,79. Ülalpeetavate määr, mis iseloomustab ülalpeetavate ja tööealiste arvukuse suhet, oli 2010. aastal 48,1 ja on 2007. aastast alates tõusnud.

2009. aastal sõlmiti 4 ja lahutati 2,4 abielu tuhande elaniku kohta. Lahutuste arv on vähenemas, esmaabielluja keskmine vanus kasvamas. 2009. aastal oli peigmees keskmiselt 30,1 ja pruut 27,6 aastat vana.

MÕISTED

Loomulik iive – aasta jooksul sündinute ja surnute arvu vahe.

Sündimuse üldkordaja – elussündide arv aastas 1000 aastakeskmise elaniku kohta.

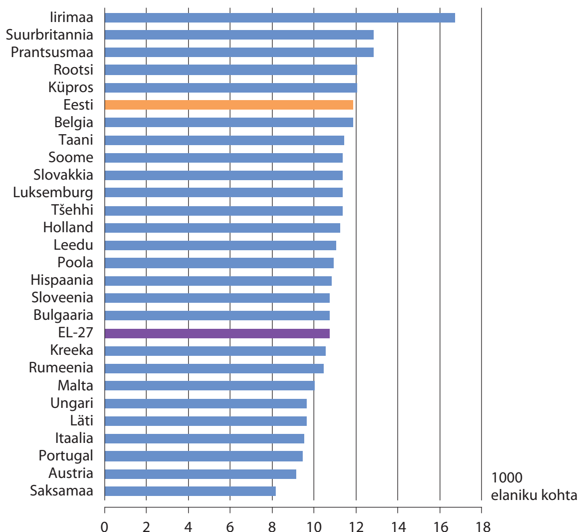
Summaarne sündimuskordaja – keskmine sünnitatud laste arv naise kohta sama aasta sündimustaseme juures.

Demograafiline tööturusurveindeks – 5–14-aastaste arvuline suhe 55–64-aastastesse.

Ülalpeetavate määr – (kuni 14-aastaste ning 65-aastaste ja vanemate arvuline suhe 15–64-aastastesse)*100

Sündimuse üldkordaja Euroopa Liidus, 2009

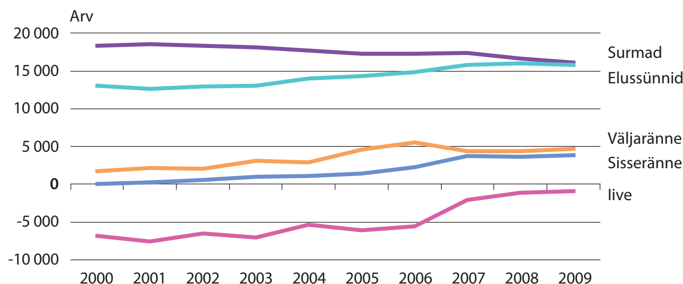
Rahvastik, 1. jaanuar 2010

	Kokku	Mehed	Naised
Rahvaarv	1 323 323	611 443	711 880
kuni 14-aastased	201 603	103 695	97 908
15–64-aastased	893 581	432 615	460 966
65-aastased ja vanemad	228 028	75 080	152 948
vanus teadmata	111	53	58
linnaliste asulate rahvastik	898 531	401 386	497 145
maa-asulate rahvastik	424 792	210 057	214 735
Oodatav eluiga sünnimomendil, 2009	75,04	69,84	80,07
Rahvastik, %			
kuni 14-aastased	15,2	17,0	13,8
15–64-aastased	67,5	70,8	64,8
65-aastased ja vanemad	17,2	12,3	21,5
eestlased	68,8	69,7	68,1
venelased	25,5	24,6	26,3
muud rahvused	5,6	5,6	5,6
linnaliste asulate rahvastik	67,9	65,6	69,8
maa-asulate rahvastik	32,1	34,4	30,2

Rahvastikusündmused, 2009

	Kokku	Mehed	Naised
Elussünnid	15 763	8 022	7 741
Surmad	16 081	7 996	8 085
Sisseränne	3 884	2 368	1 516
Väljaränne	4 658	2 090	2 568

Sünnid, surmad ja ränne, 2000–2009

Rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2009

Eesti mehed
Vanus
Eesti naised

85+
80-84
75-79
70-74
65-69
60-64
55-59
50-54
45-49
40-44
35-39
30-34
25-29
20-24
15-19
10-14
5-9
0-4

EL-27 mehed
EL-27 naised

%
10 8 6 4 2 0
0 2 4 6 8 10
%

4 Kultuur

Eestlased on alati aktiivne kultuurirahvas olnud. Kultuuril oli tähtis osa rahvusliku eneseteadvuse sünnis 19. sajandil ja ka Eesti taasiseseisvumisel 1991. aastal.

2011. aastal toimub XI noorte laulu- ja tantsupidu „Maa ja ilm". Laulupidude traditsioon kuulub 2003. aastast UNESCO vaimse pärandi nimekirja, nagu ka Kihnu saare kultuuriruum (samuti 2003. aastast) ja setu leelo (2009. aastast).

2010. aasta oli Eestis lugemisaasta. Kolmveerand Eesti elanikest loeb raamatuid. 23% neist teeb seda töö või õppimise eesmärgil ja 52% meelelahutuseks. Rahvaraamatukogude 391 000 lugejat laenutasid 2009. aastal kokku 12 miljonit raamatut või muud andmekandjat. See tähendab keskmiselt 31 laenutusobjekti ühe lugeja kohta.

Eestis armastatakse ka palju teatris käia. 2008. aastal külastati teatrietendusi ligi miljonil korral, mis teeb üle 700 teatrikülastuse 1000 elaniku kohta. Kuigi 2009. aastal langes teatris käikude arv 874 000 külastuseni, võib seda endiselt kõrgeks pidada. Teatris käivate inimeste osatähtsuselt oleme Euroopas esimeste seas.

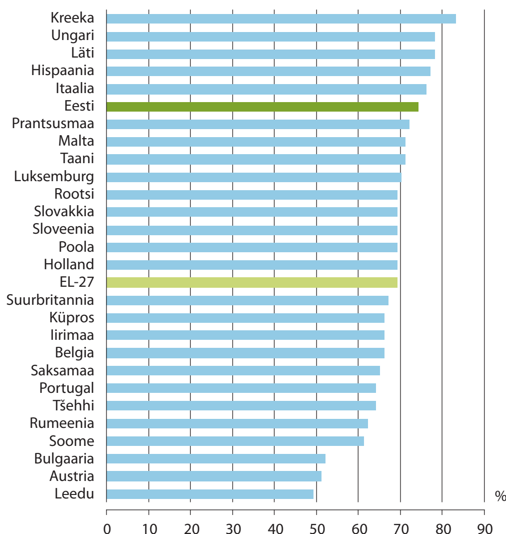
Sama kehtib ka Eesti elanike muuseumikülastuste kohta. Eestis oli 2009. aastal 236 muuseumi, mis kogusid kokku üle 2,2 miljoni külastuskorra ehk 1663 külastust 1000 elaniku kohta. Muuseumis käib 38% elanikest.

Tallinn on 2011. aastal üks Euroopa kultuuripealinnadest. Lisaks tavapärastele vaba aja veetmise võimalusi rikastavatele kultuurisündmustele toimub siin mitmeid rahvusvahelisi festivale, mis toovad Eestisse kultuuriinimesi ja turiste Euroopast ning mujalt maailmast.

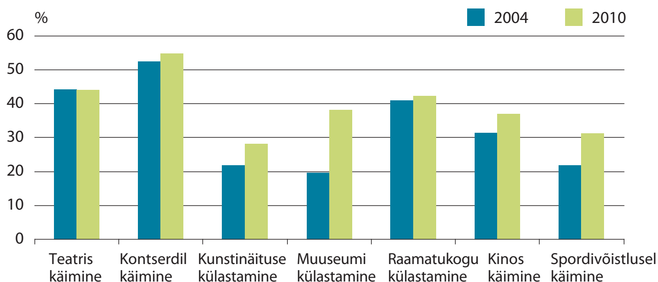
Kultuuriasutused ja nende külastused, 2009

	Arv	Külastused, tuhat
Muuseumid	236	2 229
koduloomuuseumid	93	306
arheoloogia- ja ajaloomuuseumid	51	502
kunstimuuseumid	19	439
Rahvaraamatukogud	565	6 466
Kinod	51	1 721
Teatrid	28	874
riigi- ja linnateatrid	13	738
muud riiklikku toetust saavad teatrid	15	136

Protsent rahvastikust Euroopa Liidus, kes huvituvad oma maa kunstist ja kultuurist, 2007

Kultuuriasutusi külastavate Eesti elanike osatähtsus kogu rahvastikus, 2004, 2010

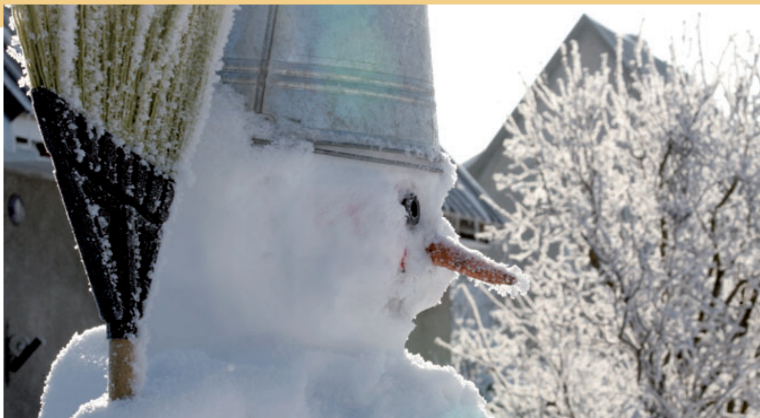
5 Rahvatervis

Haiglate arv, mis oli mitme aastakümne jooksul väikehaiglate sulgemise ja haiglate ühendamise tõttu vähenenud, hakkas 2004. aastal jälle suurenema. 2009. aasta lõpus oli Eestis 59 statsionaarset arstiabi osutavat haiglat. Tervishoiusüsteemi ümberkorralduste tõttu on ravivoodite arv kahanenud: praegu on voodikohti 2,5 korda vähem kui 1986. aastal. 2009. aasta lõpus oli haiglates 7289 voodikohta. Vaatamata ravivoodite väiksemale arvule on haiglaravil olnud inimeste arv 1000 elaniku kohta jäänud enam-vähem samaks, sest voodikohti on hakatud efektiivsemalt kasutama. Aastatel 1990–2009 lühenes patsiendi keskmine haiglaravi kestus rohkem kui poole võrra – 17 päevast 8 päevani –, haigete arv ravivoodi kohta (voodikäive) aga kahekordistus. 2009. aastal oli üks statsionaarne haiglavoodi kasutusel keskmiselt 252 päeva jooksul ja 33 haige ravimiseks.

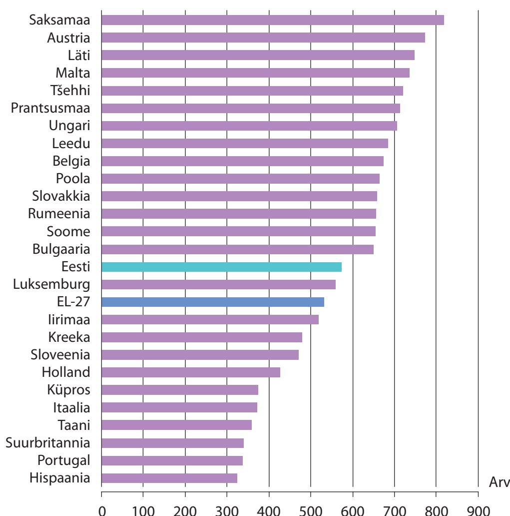
Oodatav eluiga, rahvatervise üks olulisemaid näitajaid, Eestis pikeneb. Viimase kümnendiga on oodatav eluiga sünnimomendil pikenenud naistel 4 ja meestel 4,7 aasta võrra. Eriti on viimastel aastatel oodatavaid eluaastaid juurde tulnud meestele: 2008. aastal 1,5 ja 2009. aastal veel 1,25 aastat. Selle peamiseks põhjuseks võib pidada õnnetusjuhtumite ja muude väliste surmapõhjuste, sh sõidukiõnnetuste vähenemist. 2009. aasta oodatav eluiga sünnimomendil oli läbi aegade kõrgeim, ulatudes naistel 80 ja meestel 70 eluaastani. Sellega on Eesti naiste eluiga pikem kui Euroopa Liiduga alates 2004. aastast liitunud uute liikmesriikide naiste keskmine, Eesti meeste eluiga on aga aasta võrra lühem nende riikide meeste keskmisest. Tõusnud on ka meeste oodatav eluiga 65 aasta vanuses ning 2009. aastal oli 65-aastast meest statistiliselt ees ootamas veel 14,4 eluaastat, 65-aastast naist aga 18,3 eluaastat.

Eestis on kõige sagedasem surmapõhjus vereringeelundite haigused. Kuigi nende osakaal on viimasel kümnendil vähenenud, põhjustasid need haigused 2009. aastal rohkem kui poole kõikidest surmajuhtudest. Surmapõhjustest teisel kohal on kasvajad. Kolmandal kohal on õnnetusjuhtumid, kuigi nendest tingitud surmade osatähtsus on viimastel aastatel vähenenud. Eriti on vähenenud sõidukiõnnetuste osakaal, mis osas oleme jõudnud Euroopa Liidu keskmise tasemeni. Eestis hukkus 2009. aastal sõidukiõnnetustes 13 meest 100 000 mehe kohta (standarditud suremuskordaja) ning 3,9 naist 100 000 naise kohta. Vastavad näitajad Euroopa Liidus olid 13 ja 3,5.

MÕISTED
Oodatav eluiga teatud vanuses – sellesse vanusesse jõudnud isiku keskmiselt elada jääv aastate arv, kui suremus vanuseti jääks samaks nagu vaadeldaval aastal. Oodatav eluiga sünnimomendil on käsitletav keskmise elueana.
Standarditud suremuskordaja – rahvastiku suremuse võrdlemiseks kasutatav suhtarv, mis on arvutatud elanikkonna standardse vanusjaotuse jaoks, et kõrvaldada rahvastiku tegeliku soo-vanuskoosseisu mõju

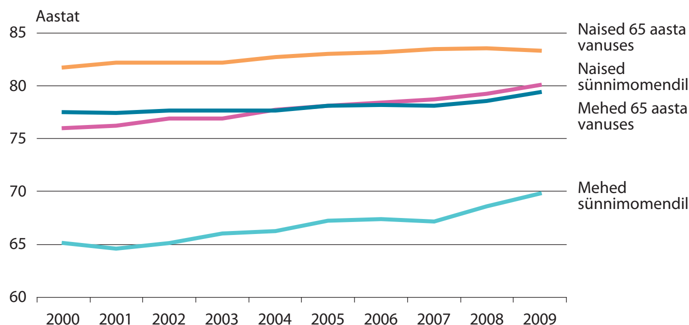

Ravivoodid 100 000 elaniku kohta Euroopa Liidus, 2008[a]

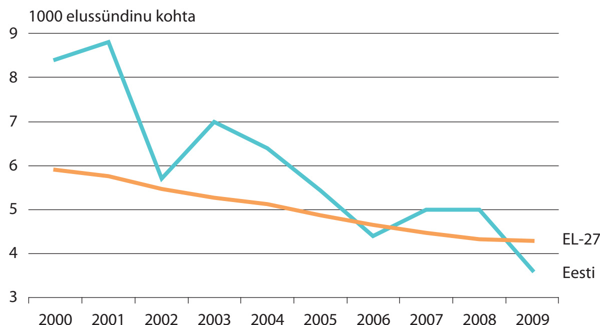

[a] 2008. aasta või viimased võimalikud andmed, Rootsi kohta andmed puuduvad

Oodatav eluiga sünnimomendil ja 65 aasta vanuses, 2000–2009

Imikusurmad 1000 elussündinu kohta Eestis ja Euroopa Liidus, 2000–2009

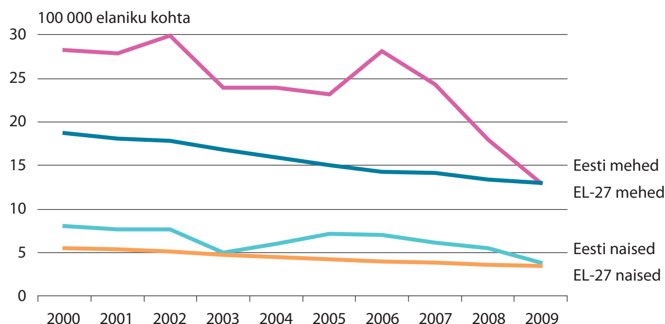
Tervishoiutöötajad, 2009. aasta lõpp

	Tervishoiu-töötajad	10 000 elaniku kohta
Arstid	4 436	33,1
perearstid	852	6,4
Hambaarstid	1 222	9,1
Õendustöötajad	8 691	64,9
Proviisorid	857	6,4

Ambulatoorne arstiabi, 2009

	Arsti vastuvõtud, tuhat	Elaniku kohta
Arsti ambulatoorsed vastuvõtud	8 333	6,2
Perearsti vastuvõtud	4 166	3,1
Hambaarsti vastuvõtud	1 480	1,1

Sõidukiõnnetustes hukkunud Eestis ja Euroopa Liidus, 2000–2009
(standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta)

6 Haridustase

Eesti inimeste haridustase on viimasel kümnendil järjest tõusnud. Vähemalt teise taseme haridusega inimeste osatähtsus 25–64-aastaste hulgas on kasvanud 86%-lt 2000. aastal 89%-ni 2010. aastal. Eesti inimesed on haritumad võrreldes teiste Euroopa Liidu riikide elanikega. 2009. aastal oli ainult Tšehhis, Leedus ja Slovakkias see näitaja veel kõrgem.

Hõivatute haridustase on majandussektoriti üsna erinev. Kui esimese või madalama tasemega tööjõud on leidnud rakendust enamasti primaarsektoris, siis kolmanda taseme haridus on kõige nõutavam tertsiaarsektoris. 2010. aastal oli primaarsektoris hõivatutest 18% esimese või madalama taseme haridusega, sekundaarsektoris 12% ja tertsiaarsektoris ainult 6%. Samal ajal oli kolmanda taseme haridusega hõivatute osatähtsus tertsiaarsektoris (47%) üle kahe korra suurem kui primaar- ja sekundaarsektoris (mõlemas 23%).

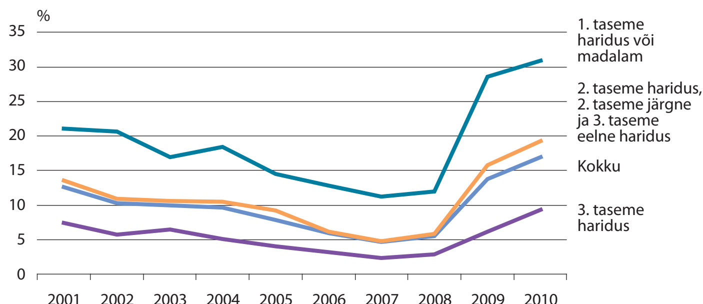
Töötus kasvas 2010. aastal nii madalama kui ka kõrgema haridusega inimeste hulgas. Märksa raskem on tööd leida siiski neil, kel haridust vähem. Esimese või madalama taseme haridusega tööjõust oli töötuid 30,9%. Teise taseme haridusega inimeste töötuse määr oli 19,3%. Kolmanda taseme haridusega inimeste töötuse määr (9,3%) oli jätkuvalt madalaim.

Hõivatute haridustaseme osatähtsus majandussektori järgi, 2010
(protsenti)

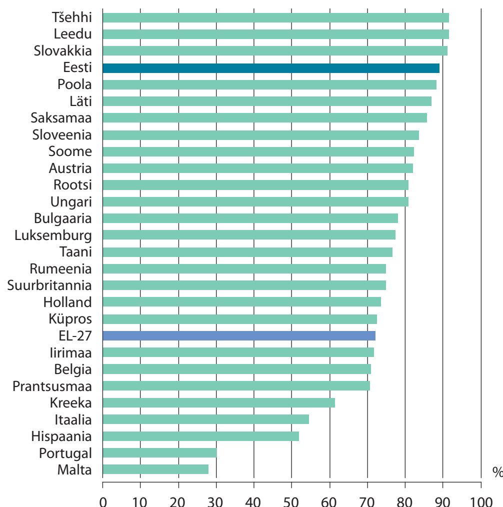
	Majandussektorid kokku	Primaarsektor	Sekundaarsektor	Tertsiaarsektor
KOKKU	100,0	100,0	100,0	100,0
Esimese taseme haridus või madalam	8,2	18,4	11,8	5,8
Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus	53,3	58,9	64,9	47,6
Kolmanda taseme haridus	38,5	22,7	23,3	46,6

MÕISTED
Esimese taseme haridus või madalam – alghariduseta, algharidus, põhiharidus, kutseharidus põhihariduseta noortele.
Teise taseme haridus – kutseõpe põhihariduse baasil, üldkeskharidus, kutsekeskharidus põhihariduse baasil, keskeriharidus põhihariduse baasil.
Teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus – kutsekeskharidus keskhariduse baasil.
Kolmanda taseme haridus – keskeriharidus keskhariduse baasil, kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad.
Majandussektorid – vaata lehekülg 18

Töötuse määr hariduse järgi, 2001–2010

Vähemalt teise taseme haridusega inimeste osatähtsus 25–64-aastaste hulgas Euroopa Liidus, 2009

7 Tööturg

90-ndate lõpus alanud majanduskriisi tulemusena oli 20–64-aastaste tööhõive määr Eestis 2000. aastaks vähenenud 67,2%-ni. Alates 2001. aastast hakkas tööturu olukord paranema ja 2008. aastaks oli 20–64-aastaste tööhõive määr tõusnud 76,6%-ni. Olukord muutus taas järsult 2008. aastal alanud majanduskriisi tõttu. 2009. aastal vähenes hõivatute osatähtsus 20–64-aastaste hulgas 69,5%-ni, 2010. aastal 66,4%-ni.

Euroopa tööhõivestrateegias on püstitatud eesmärk tõsta 20–64-aastaste tööhõive määr 2020. aastaks vähemalt 75%-ni. Eestis oli see näitaja suurem juba aastatel 2006–2008, paraku langes aga 2009.–2010. aastal eesmärgist allapoole.

Eurostati andmetel on Eesti naiste tööhõive üks Euroopa Liidu suuremaid. 20–64-aastaste Eesti naiste tööhõive määr on EL-i keskmisest kõrgem olnud kogu viimase kümnendi. 2009. aastal oli 20–64-aastaste Eesti naiste tööhõive määr 68,8%, mis on 6,3 protsendipunkti võrra kõrgem kui EL-i keskmine.

Tööturu olukord hakkas Eestis taas paranema 2010. aasta II kvartalist. Töötute arv, mis tõusis 2010. aasta I kvartalis rekordilise 137 000-ni, vähenes järgmistes kvartalites pidevalt. Esmakordselt viimase pooleteise aasta jooksul oli töötuid IV kvartalis alla 100 000 ja töötus vähenes nii eelnenud kvartali kui ka eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes. Töötus küll aasta jooksul vähenes, kuid aastakeskmine töötute arv oli 2010. aastal Eesti taasiseseisvusaja suurim. Kui 2009. aastal kasvas töötute arv 95 000-ni ja ületas ka eelmise majanduskriisi aegse suurima töötute arvuga 2000. aasta taseme, siis 2010. aastal oli töötuid veelgi rohkem – 116 000. Aastakeskmine töötuse määr oli 2010. aastal 16,9%, 2009. aastal 13,8%.

2010. aastal kasvas hoogsalt pikaajaliste töötute arv. Kui 2009. aastal oli aasta või kauem tööd otsinud 26 000 töötut, siis 2010. aastal üle kahe korra rohkem – 53 000 töötut. Heitunute arv aastaga ei muutunud. Tööotsingutest oli loobunud 9000 inimest, sest nad ei uskunud enam töö leidmise võimalusse.

2009. aastaga võrreldes kasvas töötuse määr Eestis rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt – vastavalt 3,1 ja 0,7 protsendipunkti. 2010. aastal oli töötuse määr ainult Lätis, Leedus ja Hispaanias suurem kui Eestis.

MÕISTED

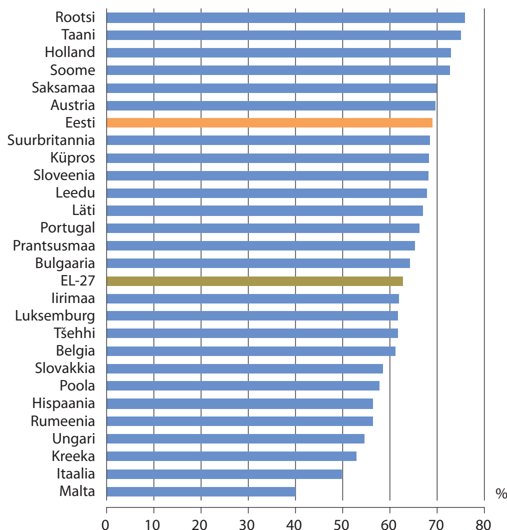
Primaarsektor – põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük.

Sekundaarsektor – tööstus, elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus, jäätmekäitlus, ehitus.

Tertsiaarsektor – kaubandus, teenindus jms

20–64-aastaste naiste tööhõive määr Euroopa Liidus, 2009

Tööhõive määr, 2001–2010

Töötuse määr, 2001–2010

15–74-aastaste hõiveseisund, 2010

	Kokku	Mehed	Naised
15–74-aastased kokku, tuhat	1 034,8	484,7	550,0
Tööjõud, tuhat	686,8	341,6	345,2
hõivatud, tuhat	570,9	275,1	295,8
primaarsektor	24,1	15,9	8,2
sekundaarsektor	174,2	120,1	54,1
tertsiaarsektor	372,6	139,1	233,5
linnaline asula	406,8	189,0	217,8
maa-asula	164,1	86,1	78,0
avalik sektor	157,7	48,6	109,1
erasektor	413,2	226,5	186,6
eestlased	389,3	191,4	197,9
mitte-eestlased	181,6	83,8	97,9
töötud, tuhat	115,9	66,5	49,4
vähem kui 6 kuud	38,0	20,1	17,9
6–11 kuud	25,3	14,2	11,1
12 kuud või rohkem	52,6	32,2	20,4
Mitteaktiivsed, tuhat	348,0	143,1	204,8
õppimas	106,2	52,3	53,8
haiged või vigastusega	50,6	28,9	21,8
hoolitsevad laste või teiste pereliikmete eest	40,3	2,8	37,6
pensioniealised	133,3	47,6	85,7
heitunud (kaotanud lootuse tööd leida)	8,8	5,4	3,4
muu põhjus	8,7	6,2	2,5
Tööjõus osalemise määr, %	66,4	70,5	62,8
Tööhõive määr, %	55,2	56,8	53,8
Töötuse määr, %	16,9	19,5	14,3

8 Tööjõukulu ja palk

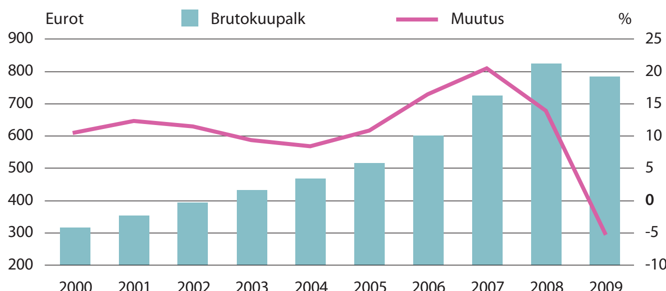
Statistikaameti kvartaliuuringu andmetel kasvas tööjõukulu töötaja kohta kuus 2009. aastaks kaks korda võrreldes 2002. aastaga ning langes 4,1% võrreldes 2008. aastaga. Tööjõukulu töötaja kohta tõusis 2008. ja 2009. aasta võrdluses ainult kahel tegevusalal – elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamises ning info ja side valdkonnas (vastavalt 8,6% ja 0,2%) – ning langes kõige enam ehituses (-11,8%).

Tööjõukulu üks koostisosa on palgatöötaja brutokuupalk. Võrreldes 2000. aastaga kasvas keskmine brutopalk kümne aasta jooksul 2,5 korda. 2006. aastal alanud kiire palgatõus pidurdus järsult 2008. aastal. Esmakordselt viimase 16 aasta jooksul keskmine brutokuupalk 2009. aastal langes: vähenemine eelmise aastaga võrreldes 5%. Languse üheks mõjutajaks oli ebaregulaarsete preemiate ja lisatasude osatähtsuse vähenemine brutopalgas. Keskmine brutopalk tõusis 2009. aastal eelmise aastaga võrreldes ainult elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamises (7%) ja langes kõige enam ehituses (-13,2%).

Keskmine brutokuupalk oli 2009. aastal avalikus sektoris 825,35 eurot ja erasektoris 767,77 eurot. Võrreldes eelmise aastaga langes brutokuupalk nii avalikus kui ka erasektoris vastavalt 4% ja 5,6%. Võrreldes 2008. ja 2009. aasta lõpu seisu, oli palgatöötajate arv erasektoris vähenenud 13,4% ja avalikus sektoris 3,5%.

Esimest korda pärast 1993. aastat langes 2009. aastal ka reaalpalk. Reaalpalk, milles on arvesse võetud tarbijahinnaindeksi muutuse mõju, langes 2009. aastal 4,9%.

Keskmine brutokuupalk ja selle muutus võrreldes eelmise aastaga, 2000–2009

MÕISTED

Tööjõukulu – kulutused, mida tööandja teeb töötajatele

Palgatöötaja keskmine brutopalk ja tööjõukulu kuus põhitegevusala järgi, 2009

Tegevusala	Brutokuupalk, eurot	Tööjõukulu, eurot	Muutus võrreldes eelmise aastaga, %	
			Brutokuupalk	Tööjõukulu
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	633	855	-6,9	-8,1
Mäetööstus	882	1 206	-7,9	-7,4
Töötlev tööstus	717	984	-4,8	-3,5
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	1 058	1 469	7,0	8,6
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	818	1 111	-2,0	-1,0
Ehitus	774	1 057	-13,2	-11,8
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	734	997	-6,8	-6,1
Veondus ja laondus	801	1 091	-5,1	-4,4
Majutus ja toitlustus	514	695	-2,2	-1,3
Info ja side	1 282	1 766	-0,9	0,2
Finants- ja kindlustustegevus	1 462	2 026	-3,8	-2,9
Kinnisvaraalane tegevus	632	846	-6,3	-6,0
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	915	1 239	-6,2	-5,2
Haldus- ja abitegevused	714	961	-3,4	-2,4
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	981	1 337	-7,5	-6,8
Haridus	705	950	-2,4	-1,9
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	827	1 112	-2,5	-2,0
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	613	838	-7,2	-5,5
Muud teenindavad tegevused	554	749	-6,3	-5,4
TEGEVUSALADE KESKMINE	784	1 067	-5,0	-4,1

9 Sisemajanduse koguprodukt

2008.–2009. aasta talvel langes maailma majandus kriisi, mida peetakse rängimaks pärast Teist maailmasõda. Euroopa Liidus oli kõige raskem olukord Balti riikides, kus üleilmsele finantskriisile oli eelnenud majanduse ülekuumenemine ja kinnisvarabuum, millele omakorda järgnes sisemajanduse nõudluse kokkukukkumine. Eesti majandus langes järsult kogu 2009. aasta vältel. Võrreldes eelnenud aastaga vähenes sisemajanduse koguprodukt (SKP) 13,9%. Majanduslanguse madalseis jäi II kvartalisse, seejärel SKP vähenemine tasapisi aeglustus.

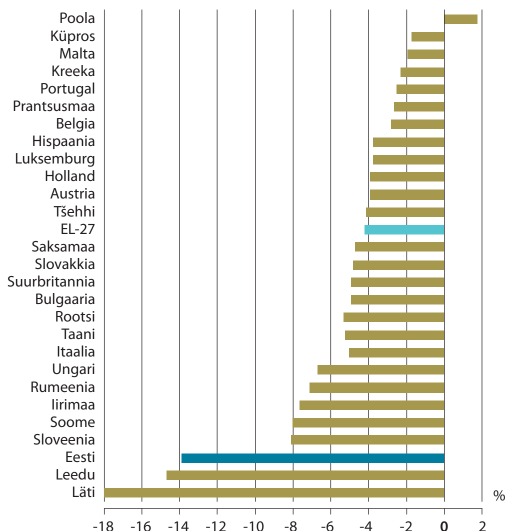
Majandustegevust pärssisid väike sisemajanduse ja välisnõudlus. Sisemajanduse nõudlus vähenes 2009. aastal 22% ning selle osatähtsus SKP-s oli vaid 93%. Esmakordselt viimase 15 aasta jooksul oli sisemajanduse nõudlus aastaarvestuses SKP-st väiksem ehk vaatamata kiirele vähenemisele oli toodetud SKP suurem lõpptarbimiskulutuste, investeeringute ja varude kogusummast. Keeruline olukord tööturul vähendas kodumajapidamiste sissetulekuid ning seetõttu ka nende tarbimiskulutusi. Ebakindlus tuleviku suhtes ning väike nõudlus toodetele ja teenustele pärssisid omakorda ettevõtete investeerimisotsuseid.

Koos sisemajanduse nõudluse langusega vähenes reaalarvestuses umbes kolmandiku võrra ka kaupade ja teenuste import. Sisemajanduse nõudlus vähenes ka kõigis Eesti peamistes ekspordi sihtriikides, mistõttu meie kaupade ja teenuste väljavedu kahanes reaalarvestuses 19%. Kuna eksport vähenes aeglasemalt kui import, paranes 2009. aastal Eesti väliskaubanduse tasakaal. Netoekspordi suhe SKP-sse oli 6,1%, mis on aastaarvestuses viimase 15 aasta parim näitaja. Et sisemajanduse nõudlus taastub aeglaselt, on Eesti majanduse peamine kasvuallikas eksport. Eesti ekspordi konkurentsivõimet välisturgudel pärsib suhteliselt madal tööjõu tootlikkus võrreldes teiste EL-i riikidega. Eurostati andmetel oli tööjõu tootlikkus Eestis 2009. aastal 62% EL-i keskmisest. Selle näitajaga paigutub Eesti 24. kohale EL-i liikmesriikide seas.

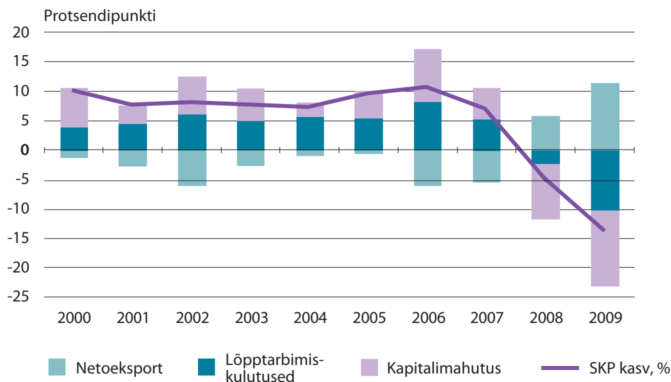
2009. aastal vähenes enamiku tegevusalade lisandväärtus. See suurenes vaid hankivas sektoris ning avalikus halduses ja riigikaitses, kuid nende tegevusalade osatähtsus majanduse kogulisandväärtuses on väike. Kõige rohkem vähenes lisandväärtus ehituses ja finantsvahenduses, kuid suurimat mõju SKP-le avaldas töötleva tööstuse lisandväärtuse vähenemine. Viimase kiirele langusele aitasid kaasa nii nõrk sisemajanduse nõudlus ning kodumaiste tellimuste vähenemine kui ka halvenenud välisnõudlus. Eesti tööstusettevõtted sõltuvad suuresti välisnõudlusest, sest üle poole toodangust eksporditakse. Halvenenud välisnõudlusest tulenevalt vähenes järsult töötleva tööstuse toodangu eksport.

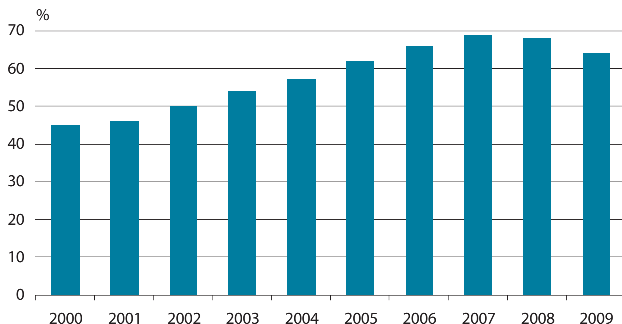
SKP reaalkasv Euroopa Liidus, 2009

Panus SKP kasvu, 2000–2009

Eesti SKP elaniku kohta ostujõu standardi järgi (EL-27=100), 2000–2009

MÕISTED
Ostujõu standard – Eurostati arvutatav ühik, mis elimineerib riikide hinnataseme erinevused

SKP tegevusala järgi ja tarbimise komponendid, 2009

	Jooksevhinnas, miljonit eurot	Reaalkasv, %
Põllumajandus ja jahindus	178,1	3,0
Metsamajandus	100,8	10,6
Kalapüük	30,5	11,4
Mäetööstus	155,0	-10,0
Töötlev tööstus	1 713,7	-25,3
Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	464,7	-5,3
Ehitus	832,4	-29,7
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja kodumasinate remont	1 542,5	-19,1
Hotellid ja restoranid	173,6	-23,3
Veondus, laondus ja side	1 321,5	-15,3
Finantsvahendus	412,6	-31,4
Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	2 557,5	-7,3
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	922,9	1,3
Haridus	650,9	-2,8
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	504,3	-2,3
Muu ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	407,5	-14,4
LISANDVÄÄRTUS KOKKU	**11 968,5**	**-14,7**
Neto-tootemaksud	1 892,3	-7,2
SKP TURUHINDADES	**13 860,8**	**-13,9**
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	6 992,7	-18,8
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	3 048,7	0,0
Kodumajapidamisi teenindavate kasumitaotluseta institutsioonide lõpptarbimiskulutused	198,9	-3,6
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemed	2 987,1	-33,0
Varude muutus	-399,8	..
SISEMAJANDUSE NÕUDLUS	**12 827,6**	**-22,1**
Kaupade ja teenuste eksport	8 962,8	-18,7
Kaupade ja teenuste import	8 115,7	-32,6

10 Rahandus

Eesti 2010. aasta riigieelarve tulud ja kulud[a] olid esialgsetel andmetel vastavalt 5,6 ja 5,4 miljardit eurot. Võrreldes 2009. aastaga kasvasid tulud 2,4% ja kulud vähenesid 0,6%. Aasta lõpuks ületasid tulud kulusid 217,4 miljoni euro võrra.

Riigieelarve põhiline tuluallikas on mitmesugused maksud. Võrreldes eelmise aastaga vähenes suurematest maksudest sotsiaalmaksu ja ettevõtte tulumaksu laekumine riigieelarvesse. Sotsiaalmaksu laekus 1,7 miljardit eurot, mis oli 5% vähem, ning ettevõtte tulumaksu 193,8 miljonit eurot ehk 24% vähem kui aasta varem. Üksikisiku tulumaksu laekus eelarvesse 191,7 miljonit eurot, kasv 24% võrreldes eelmise aastaga. Kokku laekus tulumaksu 385,5 miljonit eurot ehk 7% enam kui eelarvesse planeeritud. Tänu majanduse kiirele taastumisele suurenes ka käibemaksu ja aktsiisimaksu laekumine, kasv vastavalt 6% ja 4%. Mittemaksulised tulud (kaupade ja teenuste müük, tulu varadelt, toetused jms) hõlmasid riigieelarve tuludest 27,8% ehk 1,6 miljardit eurot.

Nagu varasematel aastatel, kulutati ka 2010. aasta lõpu seisuga kõige rohkem ehk 34,9 % kogukulust sotsiaalsele kaitsele. Üldised valitsemiskulud hõlmasid 13,1% ja tervishoiukulud 13,6% kulude kogumahust.

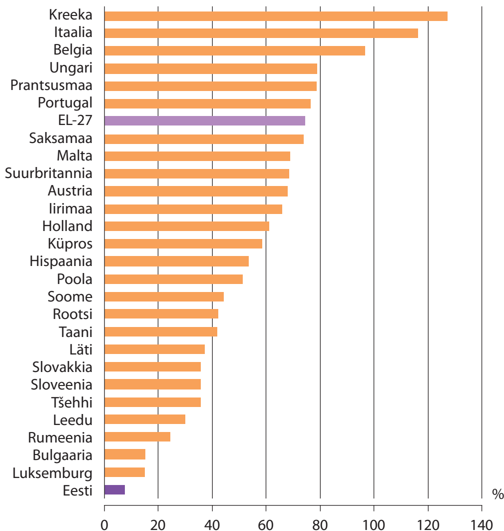
Eestisse tehtud välisinvesteeringute positsioon suurenes 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga ligi miljardi euro võrra ehk 8,7% ja ulatus 12,3 miljardi euroni. Peaaegu kolmandik välisinvesteeringutest on paigutatud finants- ja kindlustustegevusse, 16% töötlevasse tööstusesse ja 12% kinnisvaraalasesse tegevusse. Üle poole kõigist Eestisse paigutatud otseinvesteeringutest on teinud Rootsi ja Soome investorid.

Eesti investeeringute positsioon välismaal kahanes aasta jooksul 83,3 miljoni euro võrra ehk 1,8% ning oli 2010. aasta lõpus 4,5 miljardit eurot. Nii nagu Eestisse tehtud välisinvesteeringute puhul, hõlmavad ka Eesti välismaiste investeeringute positsioonis peamise osa finants- ja kindlustustegevuse investorid, kuid neile järgnevad kutse-, teadus- ja tehnikaalase tegevuse ning veonduse ja laonduse investorid – osatähtsus investeeringutes vastavalt 41%, 16% ja 15%. Eesti investorid eelistavad oma raha paigutada peamiselt Balti riikidesse: Lätti ja Leetu tehtud kapitalimahutused moodustavad üle poole kõigist välismaale tehtud investeeringutest.

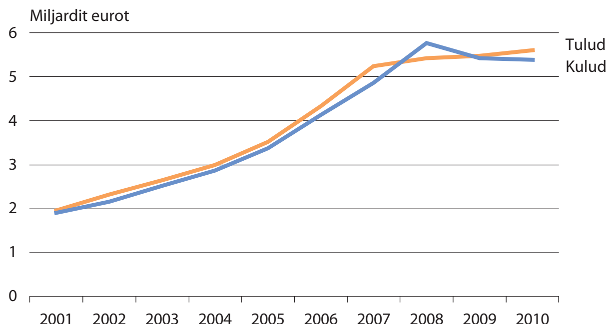
[a] Kulud sisaldavad finantstehinguid

Valitsemissektori võla osatähtsus SKP-s Euroopa Liidus, 2009

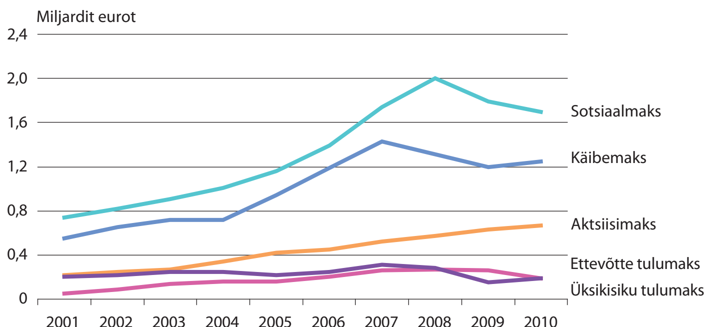

Riigieelarve kassaline täitmine[a], 2001–2010[b]

[a] Kulud sisaldavad finantstehingute kulusid
[b] 2010. aasta esialgsed andmed

Maksude laekumine riigieelarvesse, 2001–2010

Riigieelarve tulud, 2010[a]

	Eelarve, miljonit eurot	Tulud, miljonit eurot	Täitmine, %
Tulud kokku	5 402,3	5 610,2	103,8
Maksud[b]	3 947,7	4 052,9	102,7
sotsiaalmaks	1 723,7	1 697,6	98,5
käibemaks	1 216,2	1 248,2	102,6
aktsiisimaks	607,8	666,3	109,6
Kaupade ja teenuste müük	98,3	108,7	110,6
Toetused	1 015,2	1 146,5	112,9
Muud tulud	341,2	302,2	88,6

[a] Esialgsed andmed
[b] Maksud koos ettemaksukonto muutusega

Riigieelarve kulud, 2010

	Eelarve, miljonit eurot	Kulud, miljonit eurot[a]	Osatähtsus kogukuludes, %
Kulud kokku	5 503,0	5 392,8	100,0
Üldised valitsussektori teenused	633,3	706,0	13,1
Riigikaitse	258,7	244,7	4,5
Avalik kord ja julgeolek	434,2	432,7	8,0
Majandus	722,0	601,8	11,2
Keskkonnakaitse	185,4	155,9	2,9
Tervishoid	43,3	734,8	13,6
Vaba aeg, kultuur ja religioon	156,4	154,2	2,9
Haridus	519,5	482,4	8,9
Sotsiaalne kaitse	2 550,3	1 880,4	34,9

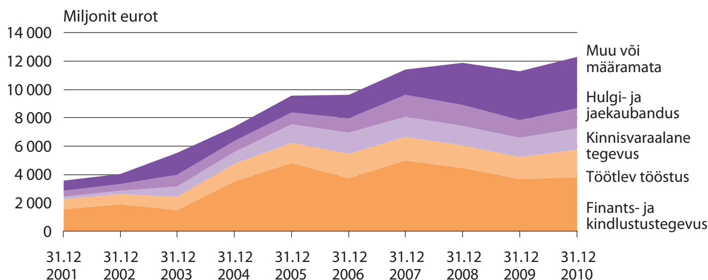
[a] Kassaline täitmine, sisaldab finantstehingute kulusid

Otseinvesteeringute positsioon tegevusalade järgi, 31. detsember 2010

Tegevusala	Miljonit eurot	Osatähtsus, %
Välisriikide otseinvesteeringud Eestis kokku	**12 269,1**	**100,0**
Finants- ja kindlustustegevus	3 819,4	31,1
Töötlev tööstus	1 963,6	16,0
Kinnisvaraalane tegevus	1 482,2	12,1
Hulgi- ja jaekaubandus	1 399,4	11,4
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	1 089,3	8,9
Veondus ja laondus	639,2	5,2
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	408,1	3,3
Muu või määramata	1 467,9	12,0
Eesti otseinvesteeringud välisriikides kokku	**4 512,4**	**100,0**
Finants- ja kindlustustegevus	1 847,4	40,9
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	706,4	15,7
Veondus ja laondus	672,5	14,9
Kinnisvaraalane tegevus	513,6	11,4
Hulgi- ja jaekaubandus	287,4	6,4
Ehitus	141,8	3,1
Töötlev tööstus	111,5	2,5
Muu või määramata	231,8	5,1

Otseinvesteeringute positsioon tegevusalade järgi, 2001–2010

Välisriikide otseinvesteeringud Eestis

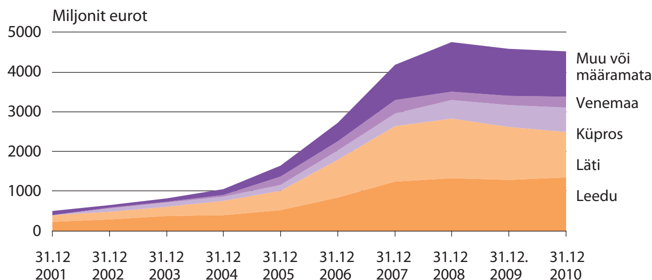

Otseinvesteeringute positsioon riigiti, 31. detsember 2010

Riik	Miljonit eurot	Osatähtsus, %
Välisriikide otseinvesteeringud Eestis kokku	**12 269,1**	**100,0**
Rootsi	4 327,9	35,3
Soome	2 853,7	23,3
Holland	1 096,7	8,9
Venemaa	438,4	3,6
Norra	357,4	2,9
Küpros	331,3	2,7
Saksamaa	295,5	2,4
Muu või määramata	2 568,2	20,9
Eesti otseinvesteeringud välisriikides kokku	**4 512,4**	**100,0**
Leedu	1 354,8	30,0
Läti	1 143,2	25,3
Küpros	602,9	13,4
Venemaa	278,1	6,2
Soome	273,3	6,1
Ukraina	155,4	3,4
Itaalia	88,9	2,0
Muu või määramata	615,8	13,6

Otseinvesteeringute positsioon riigiti, 2001–2010

Eesti otseinvesteeringud välisriikides

11 Väliskaubandus

2010. aastal eksporditi Eestist kaupu jooksevhindades 8,75 miljardi euro väärtuses ning imporditi Eestisse 9,24 miljardi euro eest. 2009. aastaga võrreldes suurenes eksport 35% ja import 27%. Kaubavahetus kiirenes aasta lõpukuudel, mil majandus elavnes ka Eesti peamistes partnerriikides. Samuti ületas 2010. aasta eksport senise kõrgeima, 2008. aasta taseme, mis oli aastases arvestuses 8,47 miljardit eurot.

Ekspordi impordist suurem kasv vähendas kaubavahetuse puudujääki, mis oli 2010. aastal 0,49 miljardit eurot ja pole aastases arvestuses varem nii väike olnud. Senine väikseim kaubavahetuse puudujääk oli 1995. aastal – 0,57 miljardit eurot.

Eesti koguekspordis oli Euroopa Liidu (EL-27) osatähtsus 2010. aastal 69%, euroala (EA-16) osatähtsus 31% ning Sõltumatute Riikide Ühenduse (SRÜ) riikide osatähtsus 13%. Peamised ekspordi sihtriigid olid Soome (17% Eesti koguekspordist), Rootsi (16%) ja Venemaa (10%).

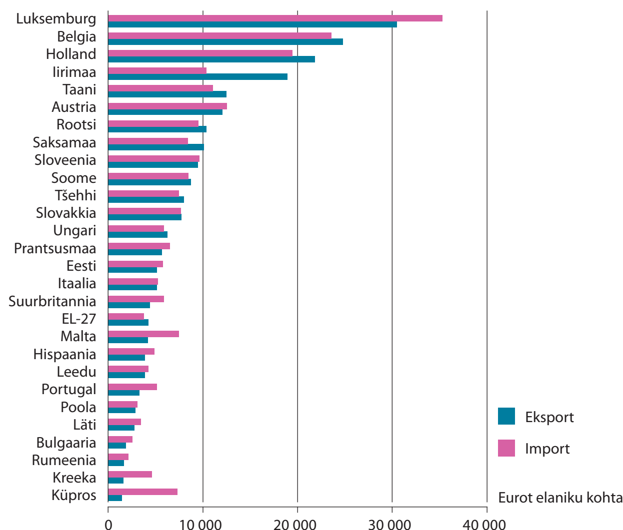
Import Euroopa Liidust moodustas 80% ja euroalast 38% kogu Eesti sisseveost. SRÜ riikide osatähtsus koguimpordis oli 11%. Eestisse toodi kaupu peamiselt Soomest (15% Eesti koguimpordist), Saksamaalt ja Rootsist (mõlemad 11%).

2010. aastal viidi Eestist enim välja masinaid ja seadmeid (23% koguekspordist). Nendele järgnesid mineraalsed tooted (sh bensiin, põlevkiviõli ja elektrienergia), moodustades 16% koguekspordist, ning toidukaubad ja põllumajandussaadused (10%). Ka Eestisse toodavate kaupade hulgas oli kõige rohkem masinaid ja seadmeid (24% koguimpordist), nende järel mineraalseid tooteid (18%) ning põllumajandussaadusi ja toidukaupu (11%). Võrreldes 2009. aastaga suurenes eksport- ja importkäive kõikides kaubajaotistes, enim aga masinate ja seadmete kaubavahetuses (kasv vastavalt 56% ja 55%).

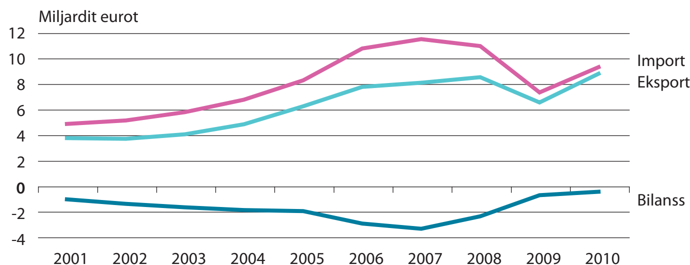
Suurim kaubavahetuse puudujääk oli keemiatööstuse tooraine ja toodete kaubavahetuses (0,34 miljardit eurot), suurim ülejääk puidu ja puittoodete ning mitmesuguste tööstustoodete (sh mööbel) kaubavahetuses (mõlemas ligi 0,5 miljardit eurot).

Eesti osatähtsus Euroopa Liidu riikide koguekspordis oli 2009. aastal 0,3% ning impordis 0,4%. Nii eksport- kui ka importkäibe poolest edestas Eesti vaid Lätit, Maltat ja Küprost. Samas oli Eesti eksport ühe elaniku kohta 4800 eurot, mis oli kõrgem Euroopa Liidu riikide keskmisest (3900 eurot). Eesti import ühe elaniku kohta oli 5400 eurot (EL-i keskmine 3400 eurot).

Eksport ja import elaniku kohta Euroopa Liidus, 2009

Eksport, import ja bilanss, 2001–2010

Eksport ja import riigiti, 2010

Riik	Miljonit eurot	Osatähtsus, %
EKSPORT KOKKU	8 753,5	100,0
Soome	1 489,4	17,0
Rootsi	1 369,1	15,6
Venemaa	846,8	9,7
Läti	788,3	9,0
Saksamaa	456,7	5,2
Leedu	429,3	4,9
Ameerika Ühendriigid	330,9	3,8
Norra	300,0	3,4
Taani	218,6	2,5
Prantsusmaa	215,6	2,5
Muud riigid	2 308,8	26,4
IMPORT KOKKU	9 241,8	100,0
Soome	1 376,9	14,9
Saksamaa	1 041,8	11,3
Rootsi	1 011,2	10,9
Läti	1 002,4	10,9
Venemaa	762,8	8,3
Leedu	715,2	7,7
Poola	594,0	6,4
Holland	307,2	3,3
Hiina	281,6	3,1
Itaalia	223,9	2,4
Muud riigid	1 924,8	20,8

Eksport ja import kaubajaotise järgi, 2010

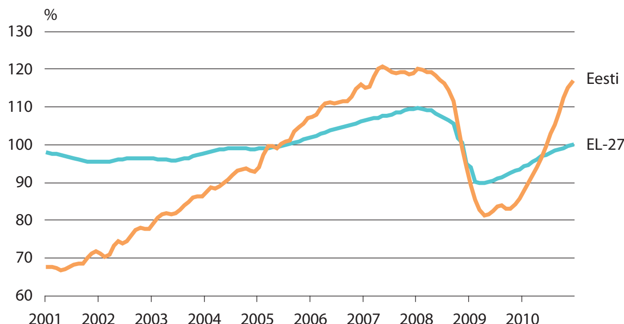
Kaubajaotis kombineeritud nomenklatuuri (KN) järgi	Miljonit eurot	Osatähtsus, %
EKSPORT KOKKU	8 753,5	100,0
Masinad ja seadmed (XVI)	1 977,2	22,6
Mineraalsed tooted (V)	1 376,9	15,7
Põllumajandussaadused ja toidukaubad (I-IV)	835,5	9,5
Puit ja puittooted (IX)	799,8	9,1
Metall ja metalltooted (XV)	795,8	9,1
Mitmesugused tööstustooted (XX)	668,5	7,7
Transpordivahendid (XVII)	572,3	6,5
Keemiatööstuse tooraine ja tooted (VI)	395,0	4,5
Tekstiil ja tekstiiltooted (XI)	302,5	3,5
Kummi- ja plasttooted (VII)	280,0	3,2
Paber ja pabertooted (X)	277,8	3,2
Muu	472,2	5,4
IMPORT KOKKU	9 241,8	100,0
Masinad ja seadmed (XVI)	2 171,4	23,5
Mineraalsed tooted (V)	1 613,2	17,5
Põllumajandussaadused ja toidukaubad (I-IV)	1 022,0	11,1
Metall ja metalltooted (XV)	827,5	8,9
Keemiatööstuse tooraine ja tooted (VI)	736,5	8,0
Transpordivahendid (XVII)	656,5	7,1
Kummi- ja plasttooted (VII)	519,6	5,6
Tekstiil ja tekstiiltooted (XI)	459,2	5,0
Puit ja puittooted (IX)	261,2	2,8
Paber ja pabertooted (X)	224,7	2,4
Mitmesugused tööstustooted (XX)	207,8	2,2
Muu	542,2	5,9

12 Tööstus

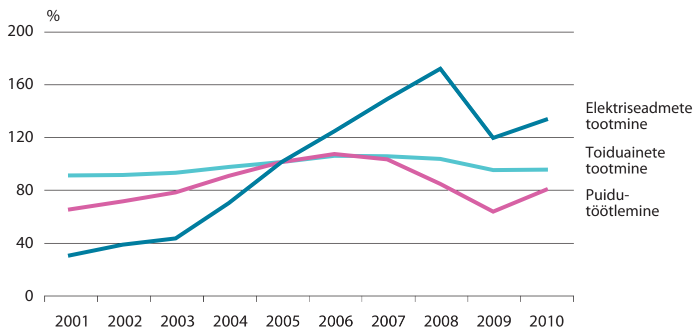
Globaalne majanduskriis, mis 2009. aastal mõjutas oluliselt Eesti töötlevat tööstust, asendus 2010. aasta algul suhteliselt kiire majanduskasvuga. Kui 2009. aastal oli Eesti Euroopa Liidu liikmesriikide seas suurima toodangulangusega riik, siis 2010. aasta esimesel poolel paistsime taas kord silma: Eesti toodangu kasv oli kõige kiirem. Kuigi tööstustoodangu maht kasvas 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 23%, ei ole tootmine veel jõudnud kriisieelsele tasemele. Oluliselt mõjutas toodangu kasvu ekspordi elavnemine. Kodumaisel turul püsis nõudlus 2009. aasta tasemel, selle kasvu pärssisid kasvav tööpuudus ja palgalangused.

Enamikus töötleva tööstuse allharudes 2010. aastal toodang kasvas. Märkimisväärselt enam toodeti elektroonika- ja optikaseadmeid – kasv ligi kolmekordne võrreldes 2009. aastaga. See allharu tõusis 2010. aastal töötleva tööstuse suurimaks. Mootorsõidukite, haagiste ja poolhaagiste tootmine kasvas ligi kaks korda, peamiselt tänu välisnõudlusele. Elavnemist oli näha ka puidu- ja paberitööstuses ning metallitootmises. Eesti toiduainetööstuse toodang, mis moodustab kogu töötlevast tööstusest ligikaudu 15% ning mis on suurel määral orienteeritud kodumaisele turule, püsis stabiilsena 2009. aasta tasemel. Joogitööstus oli paraku sunnitud 2010. aastal, nagu ka aasta varem, toodangu mahtusid vähendama, kuna nõudlus vähenes nii sise- kui ka välisturul.

Eesti ja Euroopa Liidu tööstustoodangu trendid, jaanuar 2001 – detsember 2010 (2005=100)

Töötleva tööstuse toodangu mahuindeksid, 2001–2010[a]
(2005=100)

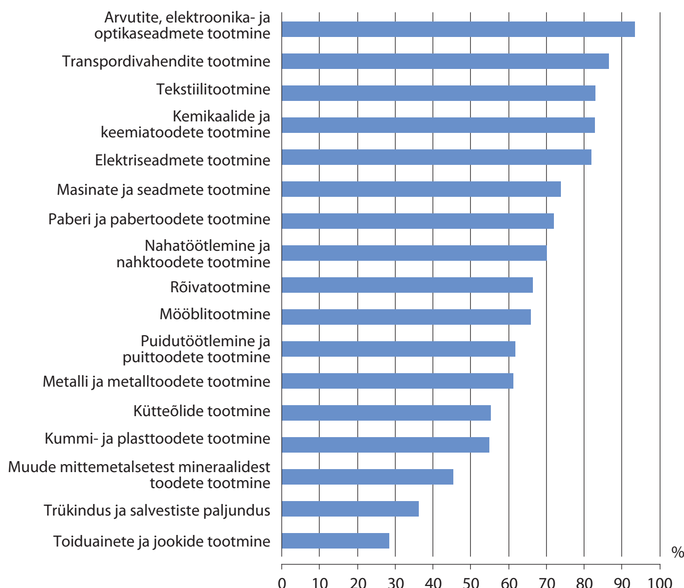

[a] 2010. aastal kiirstatistika andmed

Tööstustoodang tegevusala järgi, 2009

	Toodang, miljonit eurot	Osatähtsus, %
KOKKU	6 190	100,0
Elektrienergia-, auru- ja kuumaveevarustus	495	8,0
Mäetööstus	253	4,1
Töötlev tööstus	5 442	87,9
toiduainete tootmine	912	14,7
joogitootmine	180	2,9
tekstiilitootmine	195	3,2
rõivatootmine	113	1,8
nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine	23	0,4
puidutöötlemine ja puittoodete tootmine	730	11,8
paberi ja pabertoodete tootmine	144	2,3
trükindus ja salvestiste paljundus	155	2,5
kütteõlide tootmine	151	2,4
kemikaalide ja keemiatoodete tootmine	261	4,2
kummi- ja plasttoodete tootmine	188	3,0
muude mittemetalsetest mineraalidest toodete tootmine	233	3,8
metalli ja metalltoodete tootmine	622	10,1
arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine	353	5,7
elektriseadmete tootmine	310	5,0
masinate ja seadmete tootmine	164	2,7
transpordivahendite tootmine	167	2,7
mööblitootmine	263	4,2
muu	278	4,5

Ekspordi osatähtsus töötleva tööstuse toodangu müügis, 2009

13 Põllumajandus

Eestis toodeti 2009. aastal 873 000 tonni teravilja ehk 1% vähem kui eelnenud aastal. Teraviljavajaduse katab oma riigi toodang koos impordiga. 1. juulist 2009 kuni 30. juunini 2010 kestnud majandusaastal oli impordi osakaal ressursis 13%, ekspordi osakaal 26%. Peaaegu poole kogu teravilja imporditud ja eksporditud kogusest moodustas nisu.

Kartuli kasvupind suurenes 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 4%. Saak oli küll eelneva aastaga võrreldes 11% suurem, kuid jäi tunduvalt väiksemaks varasematel aastatel olnust. Kartulivajaduse katab põhiliselt oma riigi toodang. 1. juulil 2009 alanud ja 30. juunil 2010 lõppenud majandusaastal vähenes impordi osatähtsus ressursis 15%-ni. Sisse veetakse nii kartulit kui ka kartulist valmistatud tooteid. Ekspordi osatähtsus kogu ressursis on viimastel aastatel ühe protsendi piires.

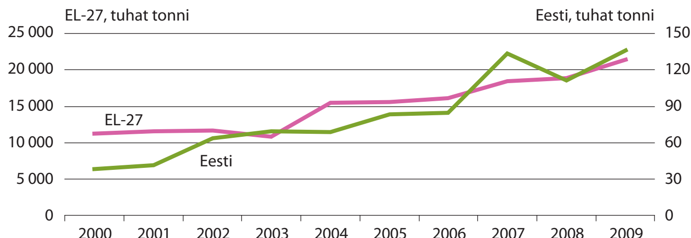
Rapsi kasvupind ja saak on viimastel aastatel suurenenud. Rapsiseemnesaak moodustas 2009. aastal 99,9% õliseemnesaagist. Õliseemnete ja -viljade ressursis moodustas 2009. aastal import 8%, eksport 45%.

Veiste, sh piimalehmade arv väheneb jätkuvalt. Eelneva aastaga võrreldes suurenes 2009. aastal sigade ja lindude arv. Lihatoodang suurenes samas võrdluses 2%, sh linnulihatoodang 13%. Veiselihatoodang vähenes 2009. aastal 0,7%, sealihatoodang 0,2% eelnenud aastaga võrreldes.

Kogu liharessursist moodustas 2009. aastal liha ja elusloomade import 41%, eksport 29%. Samal aastal oli sealiha ja elussigade osatähtsus kogu liha ja elusloomade impordis 48% ning ekspordis 73%.

Värske piima toodete ressursis moodustas import 2009. aastal 4% ja eksport 6%. Eestis valmistatud juustu eksporditakse kordades rohkem kui imporditakse. Munatoodang, mis oli mitu aastat vähenenud, suurenes 2009 aastal võrreldes eelneva aastaga. Munade 2009. aasta ressursist moodustas import 39% ja eksport 9%.

Rapsiseemne saak Eestis ja Euroopa Liidus, 2000–2009

Teravilja, kartuli ning õliseemne ja -vilja ressurss ja kasutamine, 2009/2010
(tuhat tonni)

	Nisu	Oder	Kartul	Õli-seemned ja -viljad
Saak	342,5	376,9	139,1	136,2
Import	55,0	36,7	24,2	11,3
Ressurss / kasutamine kokku	**397,5**	**413,6**	**163,3**	**147,5**
Eksport	132,8	76,6	2,2	67,0
Varude muutus	-16,0	57,4	0,3	-15,0
Tarbimine kokku	280,7	279,6	160,8	95,5

Liha ressurss ja kasutamine, 2009
(tapakaalus, tuhat tonni)

	Liha kokku	Veiseliha	Sealiha	Linnuliha
Toodang	79,2	15,2	45,9	14,9
Elusloomade import	0,2	0,0	0,2	0,0
Liha import	54,0	4,3	25,8	18,8
Ressurss / kasutamine kokku	**133,4**	**19,5**	**71,9**	**33,7**
Elusloomade eksport	14,3	1,3	13,0	0,0
Liha eksport	24,4	1,9	15,2	5,4
Varude muutus	-3,8	-0,6	-2,4	-0,3
Tarbimine kokku	98,5	16,9	46,1	28,6

Piima ja piimatoodete ning munade ressurss ja kasutamine, 2009
(tootekaalus, tuhat tonni)

	Värske piima tooted	Või	Juust	Munad[a]
Toodang	195,3	7,1	37,4	10,8
Import	8,3	0,2	3,2	6,9
Ressurss / kasutamine kokku	**203,6**	**7,3**	**40,6**	**17,7**
Eksport	12,4	0,2	15,9	1,6
Varude muutus	-0,2	-0,3	-0,4	0,0
Tarbimine kokku	191,4	7,4	25,1	16,1

[a] Ühe muna arvestuslik kaal on 62,5 grammi

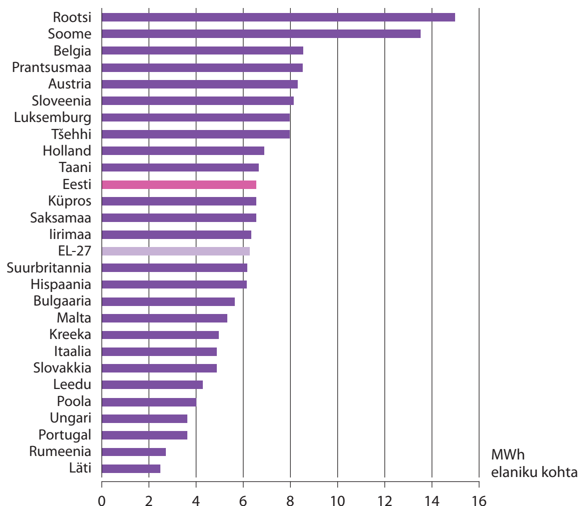
14 Energeetika

Eesti energeetika põhineb suhteliselt suurel kodumaiste energiaallikate kasutamisel. Kohaliku kütuse osatähtsus primaarenergia ressursis on ligi 70%. Põhiline kodumaine kütus on põlevkivi, millest kuni 90% kasutatakse elektrienergia tootmiseks. 2010. aastal oli Eesti 9,5 megavatt-tunnise elektritoodanguga elaniku kohta Euroopa Liidus keskmisel tasemel. Kuna välisnõudlus elektrienergia järele oli suur, kasvas elektritoodang võrreldes 2009. aastaga märgatavalt. Kõige suurem osa ehk 42% eksporditud elektrist müüdi Soome.

2009. aastal vähenes kõigi enamlevinud kütuste sisemaine tarbimine. Tootmise kahanemine ettevõtlussektoris vähendas siseturu energiavajadust. Samal ajal kasvas tänu välisnõudluse püsimisele puidugraanulite toodang eelnenud aastaga võrreldes ligi 45%.

Viimase kümne aastaga on energiaturu oluliseks ekspordiartikliks saanud põlevkiviõli. Põlevkiviõlitoodang oli 2009. aastal 2008. aastaga võrreldes ligi 10% suurem, eksport kasvas ligi kolmandiku (35%). Üle poole põlevkiviõlitoodangust eksporditi, peamiselt Rootsi, Taani, Hollandisse ja Belgiasse.

Elektrienergia toodang elaniku kohta Euroopa Liidus, 2009

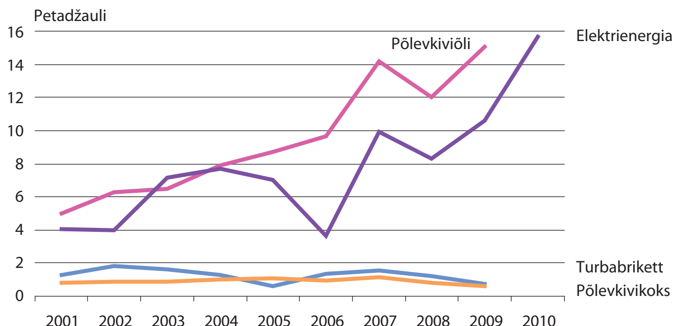

Elektrienergia tootmine ja tarbimine, 2009–2010
(gigavatt-tundi)

	2009	2010[a]	Muutus, %
Tootmine			
bruto	8 779	12 750	145,2
neto	7 884	11 475	145,5
Import	3 025	1 432	47,3
Läti	562	817	145,4
Leedu	2 328	359	15,4
Soome	135	256	189,6
Tarbimine	7 080	7 363	104,0
Kadu	886	827	93,3
Eksport	2 943	4 717	160,3
Läti	1 701	1 556	91,5
Leedu	23	1 169	5 082,6
Soome	1 219	1 992	163,4

[a] Esialgsed andmed

Energiatoodete eksport, 2001–2010

15 Innovatsioon

2008. aasta innovatsiooniuuringu (Community Innovation Survey) andmed näitasid, et Eesti kuulub ettevõtete uuenduslikkuselt jätkuvalt Euroopa Liidu juhtivate riikide hulka, seda nii uuenduslike ettevõtete osatähtsuse, innovatsioonialase koostöö kui ka innovatsioonikulutuste ja müügitulu suhte järgi. Euroopa Liidu riikide pingerida uuenduslike ettevõtete osatähtsuse järgi oli 2008. aastal: Saksamaa 79,9%, Luksemburg 64,7%, Belgia 58,1%, Portugal 57,8%, Iirimaa 56,5% ja kuuendana Eesti 56,4%.

Eestis kehtivad samad seaduspärasused, mis Euroopa Liidus tervikuna: mida suurem on ettevõtte töötajate arv või müügitulu, seda suurem on tõenäosus, et ettevõte on uuenduslik. Kontserni kuuluvad ettevõtted on 1,5 korda innovaatilisemad kontserni mittekuuluvatest ja pea samavõrra on välisosalusega ettevõtted uuenduslikumad välisosaluseta ettevõtetest.

Euroopa värskeimal innovatsiooni tulemuskaardil olid Eesti ja Sloveenia innovatsiooniindeks ainukestena Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest Euroopa Liidu keskmisega peaaegu samal tasemel. Alles mõned aastad tagasi oli Eesti mahajääjate hulgas. Radikaalset muutust selgitab asjaolu, et Eesti innovatsiooniindeksi aastakeskmine juurdekasv aastatel 2006–2010 on olnud üks Euroopa kõrgemaid, jäädes alla vaid Portugali omale.

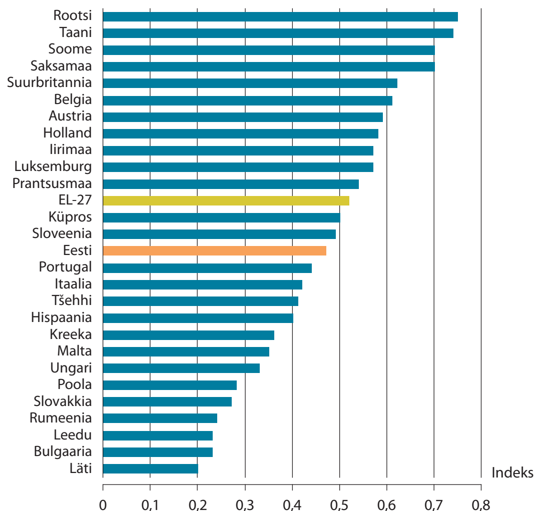
Uuenduslike ettevõtete osatähtsus tegevusalati, 2008[a]

Tegevusala	Kokku, %	Tehnoloogiliselt uuenduslikud, %	Organisatsiooni- või turundusuuendustega, %
KOKKU	56,4	47,8	35,2
Tööstus (v.a ehitus)	59,8	52,8	33,6
mäetööstus	50,2	48,1	20,0
töötlev tööstus	59,8	52,8	34,1
elektrienergia, gaasi ja auruga varustamine	58,0	49,3	27,8
veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	66,6	56,9	34,0
Teenindus (uuringuga hõlmatud)	52,6	42,4	37,0
hulgikaubandus	53,7	43,3	39,1
veondus ja laondus	42,1	30,9	27,5
info ja side	67,4	58,9	50,4
finants- ja kindlustustegevus	83,0	73,0	64,8
arhitekti- ja inseneritegevused; teimimine ja analüüs	53,6	46,1	30,8

[a] 10 ja enama hõivatuga ettevõtted

Summaarne innovatsiooniindeks Euroopa Liidus, 2010

16 Infotehnoloogia

Eesti riik on võtnud e-teenuste pidevat arendamist täie tõsidusega ning nende kättesaadavuse ja kasutusmugavuse tase on Eestis kõrgem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Elektroonilise isikutuvastuse ning ID-kaardi ja mobiil-ID-ga antava digitaalallkirja abil on võimalik turvaliselt ligi pääseda e-teenustele, nagu internetipangandus, maksude deklareerimine, e-valimised jne. Peaaegu kõik ettevõtted kasutavad arvuteid. ID-kaarti kasutanud vähemalt kümne hõivatuga ettevõtete osatähtsus on 2008. aasta jaanuarist 2010. aasta jaanuariks suurenenud ligi kaks korda – ühelt kolmandikult kahele kolmandikule. Rohkem kasutavad ID-kaarti suured ettevõtted. Enim kasutatakse ID-kaarti digitaalallkirja andmiseks ja kasutaja tuvastamiseks infosüsteemides. Kui internetipanga teenuste kasutamine on üsna igapäevane, siis e-arveid võiks rohkem väljastada, kuigi ka nende kasutamisel on Eesti Euroopa Liidus esirinnas.

Koduse internetiühendusega leibkondade osatähtsus suureneb pidevalt: 2010. aasta I kvartalis oli kodune internetiühendus 68%-l leibkondadest. Linnalistes asulates on kodust internetiühendust rohkem kui maa-asulates, kuid see vahe jääb järjest väiksemaks. Nagu Euroopa Liidus keskmiselt, nii on ka Eestis kodune internetiühendus levinud enam lastega leibkondades. Eestis on see vahe suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt.

2010. aasta I kvartalis kasutas arvutit ja internetti kolmveerand 16–74-aastastest Eesti elanikest. Kui seda tegid peaaegu kõik 16–34-aastased, siis vanuse kasvades internetikasutajate osatähtsus väheneb. Arvutit ja internetti kasutasid 2010. aasta I kvartalis 55–64-aastastest pooled, 65–74-aastastest veerand. Kuigi arvuti- ja internetikasutajate osatähtsus on 65–74-aastaste hulgas jõudsalt suurenenud, on interneti kasutamine Eestis siiski rohkem vanusest sõltuv kui EL-is keskmiselt. Kuid erinevalt EL-i keskmisest on Eesti naiste hulgas internetikasutajaid veidi rohkem kui meeste hulgas.

Eesti elanikud kasutavad internetti peamiselt veebiväljaannete lugemiseks ja infootsinguks ning internetipanga ja e-posti toiminguteks. Kui info otsimisel ja elektronposti kasutamisel on Eesti elanikud umbes sama aktiivsed kui teised EL-i elanikud, siis internetipanga teenuseid kasutavad ja veebiväljaandeid loevad nad usinamalt kui seda tehakse EL-is keskmiselt: Eestis üheksa inimest kümnest, EL-is vaid pooled internetikasutajatest.

Minu teenusteportaal - Mozilla Firefox

EESTI.EE

Avaleht · Kodanikule · Ettevõtjale · Ametnikule

Lehele on koondatud ettevõtjale suunatud oluline teave ja e-teenused. E-teenuste kasutamiseks on vajalik ettevõtte esindamise õigus Äriregistris. E-teenuste kasutamise õigusi on võimalik ettevõtte töötajatele edasi anda.

EUGO

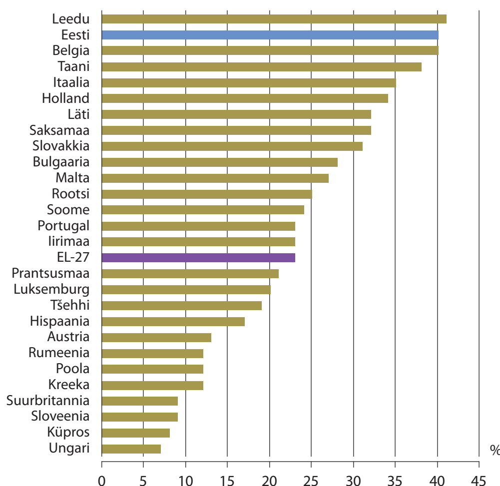
Populaarsemad teenused

- Eesti Haigekassale kindlustusandmete esitamine
- MTR-i registreeringu kinnitamine
- Ametlikud vormid
- Ametlik e-post
- Struktuuritoetuse infosüsteem
- Alkoholi liikumise aruande esitamine
- E101 tõendi taotlemine
- Teavitusteenus
- Tallinna linna ametiasutustele esitatud mittetulundustegevuse toetuste taotluste staatuste vaatamine

Sisenemine teistesse infosüsteemidesse

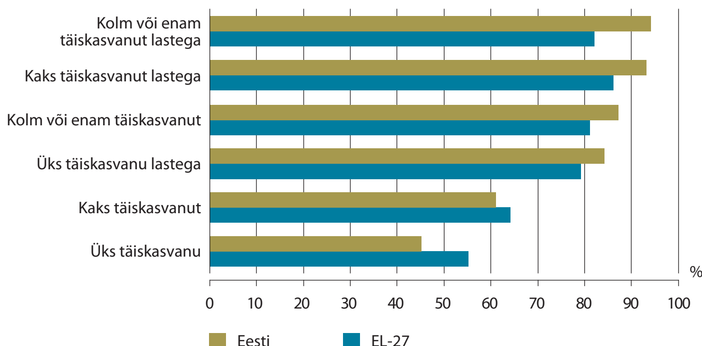
- EAS-i e-teenused
- e-äriregister
- e-äriregistri ettevõtjaportaal
- e-kinnistusraamat
- e-STAT
- e-maksuamet / e-toll
- e-Register
- e-metsateatise esitamine
- Sisenemine MTR-i
- e-töötukassa

E-arveid saanud ja/või saatnud ettevõtete osatähtsus Euroopa Liidus, jaanuar 2009[a]

[a] Hõlmatud on EMTAKi tegevusalad C–N, ilma finants- ja kindlustustegevuse ning veterinaariata, 10 ja enama hõivatuga ettevõtted

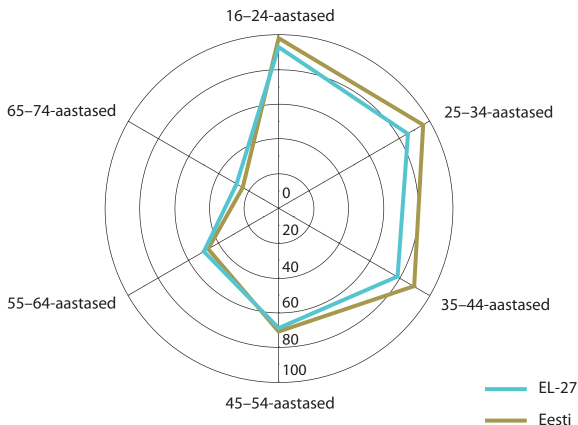
Koduse internetiühendusega leibkondade osatähtsus, I kvartal 2010

ID-kaardi kasutamine ettevõtetes tööga hõivatud isikute järgi, jaanuar 2010

Tööga hõivatud isikuid	ID-kaarti kasutanud ettevõtete osatähtsus, %	Kasutaja tuvastamiseks infosüsteemis ID-kaarti kasutanud ettevõtete osatähtsus, %	Digitaalallkirja andmiseks ID-kaarti kasutanud ettevõtete osatähtsus, %
KOKKU	67	52	58
10–19	60	49	50
20–49	70	53	62
50–99	80	58	73
100–249	84	59	76
250 ja enam	93	58	87

Internetti kasutanud isikute osatähtsus, I kvartal 2010
(%)

Levinumad interneti kasutamise eesmärgid, I kvartal 2010

Interneti kasutamise eesmärk	Eesti, % internetti kasutanute hulgas	EL-27, % internetti kasutanute hulgas
Veebiväljaannete lugemine	89	50
Internetipangandus	88	52
E-kirjade saatmine või saamine	85	89
Info otsimine toodete ja teenuste kohta	83	81

17 Turism

Eesti majutusettevõtetes peatus 2010. aastal 2,4 miljonit sise- ja välisturisti, mis on 12% rohkem kui aasta varem.

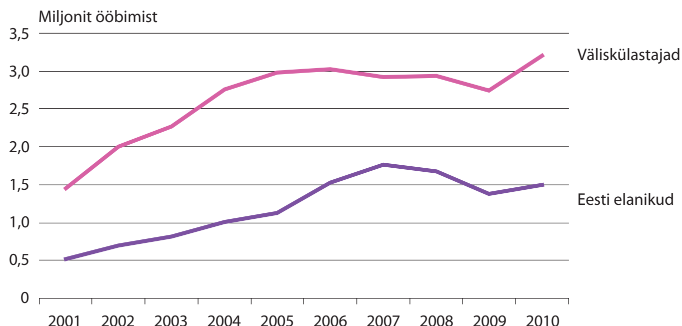
Maailma Turismiorganisatsiooni (UNWTO) esialgsetel andmetel reisimisaktiivsus 2010. aastal maailmas suurenes ning seda oli näha ka Eestis. Siinsetes majutusettevõtetes peatus 2010. aastal 1,56 miljonit välisturisti, mis moodustas ligi kaks kolmandikku majutusteenuseid kasutanud turistide koguarvust. 2009. aastaga võrreldes suurenes välisturistide arv 13%. Osaliselt selgitab kasvu 2009. aasta madal tase, mil majanduskriis pärssis reisimisaktiivsust kogu maailmas ning mõjutas ka Eesti majutusettevõtete tegevust. Samas ületab 2010. aastal majutatud väliskülastajate arv viimase kümnendi parima, 2005. aasta tulemust 9% ning on kõigi aegade rekord Eestis.

Majutusettevõtetes peatus rohkem turiste lähiriikidest Soomest, Venemaalt, Lätist, Rootsist, aga ka paljudest kaugematest Euroopa riikidest. Majutusettevõtete teenuseid kasutanud välisturistidest 82% saabus Euroopa Liidu riikidest. Samuti väisas majutusettevõtteid enam Aafrika, Ameerika ja Aasia riikide turiste, kuid nende osatähtsus klientide hulgas oli väike, moodustades veidi vähem kui 2% majutatud turistide koguarvust. Majutusettevõtete teenuseid kasutanud välisturistidest 73% saabus Eestisse puhkama, viiendik tööreisile ning ülejäänutel oli Eesti külastamiseks muu põhjus.

Eesti elanikud kasutasid 2010. aastal majutusettevõtete teenuseid rohkem kui eelnenud aastal. Neis peatus 838 000 siseturisti, mis on küll 9% enam kui 2009. aastal, kuid vähem kui viimase kümnendi siseturismi rekordaastatel 2007 ja 2008. Siseturistide osatähtsus majutusettevõtete klientide hulgas on viimasel neljal aastal vähenenud. 2010. aastal oli see veidi üle kolmandiku, jäädes 6 protsendipunktiga alla siseturismi parimale, 2007. aastale.

EAS-i Turismiarenduskeskuse andmetel jäi 2,12 miljonit väliskülastajat 2010. aastal Eestisse kauemaks kui üheks päevaks, mis on kõigi aegade rekordtulemus. Eelnenud aastaga võrreldes suurenes Eestis ööbinud väliskülastajate arv 12%. Ligi kolmveerand Eestit külastanud välisturistidest kasutas majutusettevõtete teenuseid.

Turistide ööbimised majutusettevõtetes, 2001–2010

Majutusettevõtetes majutatud elukohariigi järgi, 2010

Riik	Majutatud	Ööbimised	Keskmiselt ööbimisi ühe majutatu kohta
KOKKU	2 401 763	4 700 680	1,96
Eesti	837 811	1 496 959	1,79
Väliskülalised	1 563 952	3 203 721	2,05
Soome	832 874	1 664 139	2,00
Venemaa	141 964	330 276	2,33
Saksamaa	84 454	167 508	1,98
Rootsi	81 196	168 165	2,07
Läti	72 684	112 122	1,54
Norra	40 414	102 019	2,52
Suurbritannia	35 692	81 791	2,29
Leedu	34 107	55 535	1,63
Itaalia	23 017	54 451	2,37
Poola	19 522	36 442	1,87
muud riigid	198 028	431 273	2,18

18 Andmeallikad

Andmeallikad

Statistikaamet, Eurostat, WHO (Maailma Terviseorganisatsioon) Euroopa Regionaalbüroo andmebaas (HFA-DB), Tervise Arengu Instituut, Eurobaromeeter 278, European Innovation Union Scoreboard 2010, Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut, Keskkonnateabe Keskus, Eesti Pank ja EAS-i Turismiarenduskeskus.

Veebilehekülgi Eesti kohta

Riigiportaal	www.eesti.ee
Presidendi kantselei	www.president.ee
Riigikogu	www.riigikogu.ee
Eesti Vabariigi Valitsus	www.valitsus.ee
Välisministeerium	www.vm.ee
Eesti Pank	www.bankofestonia.info
Eesti Instituut	www.estinst.ee
Teabekogu Eestist	www.estonica.org
Turismiinfo	www.puhkaeestis.ee
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	www.eas.ee
Üldinfo Eesti kohta	www.vm.ee/estonia
Eesti kultuurisündmuste kalender	www.kultuur.info
Arengufond	www.arengufond.ee
Eesti Rahvusraamatukogu	www.nlib.ee
Eesti Muuseumide Infokeskus	www.muuseum.ee
Statistikaamet	www.stat.ee

Märkide seletus

..	mõiste pole rakendatav
0,0	näitaja väärtus väiksem kui pool kasutatud mõõtühikust
EL-27	Euroopa Liidu 27 liikmesriiki
EA-16	Euroala 16 liikmesriiki

Euroopa Liidu (EL) riigid:
Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Suurbritannia, Taani, Tšehhi, Ungari.

Euroala (EA) riigid:
Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Luksemburg, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome.

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) riigid:
Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Holland, Iirimaa, Iisrael, Island, Itaalia, Jaapan, Kanada, Korea, Kreeka, Luksemburg, Mehhiko, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Suurbritannia, Šveits, Taani, Tšehhi, Tšiili, Türgi, Ungari, Uus-Meremaa.

Sõltumatute Riikide Ühenduse (SRÜ) riigid:
Armeenia, Aserbaidžaan, Kasahstan, Kõrgõzstan, Moldova, Tadžikistan, Türkmenistan, Ukraina, Usbekistan, Valgevene, Venemaa.

Statistikaamet on koostanud selle teatmiku koostöös Välisministeeriumiga

Koostanud Marika Kivilaid, Mihkel Servinski, Greta Tischler

Toimetanud: Ene Narusk
Kujundanud ja küljendanud: Maris Valk
Fotod: Scanpix, Focus

Kirjastanud Statistikaamet, Endla 15, 15174 Tallinn
Trükkinud Ofset OÜ, Paldiski mnt 25, 10612 Tallinn

Aprill 2011

ISSN 1736-8677
ISBN 978-9985-74-489-5